

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ СЕМЕНА КУЗНЕЦЯ**

ЗАТВЕРДЖЕНО

на засіданні кафедри міжнародних відносин і
політичної філософії
Протокол №1 від 02.09.2024 р.

ПОГОДЖЕНО

Проректор з навчально-методичної роботи

Каріна НЕМАШКАЛО

**ІНФОРМАЦІЙНА ПАРАДИГМА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
робоча програма навчальної дисципліни (РПНД)**

Галузь знань	Всі
Спеціальність	Всі
Освітній рівень	Третій (освітньо-науковий)
Освітня програма	Всі

Статус дисципліни
Мова викладання, навчання та оцінювання

**вибіркова
українська**

Розробник:

к.політ.н., доц.
д. філос.. н., проф.

Дмитро КОРОТКОВ
Олег КУЗЬ

в/о завідувач кафедри
міжнародних відносин і
політичної філософії

Дмитро КОРОТКОВ

Харків
2024

ВСТУП

На сучасному етапі розвитку людства інформація є не лише повсякденним ресурсом, але й своєрідною «зброєю», володіння якою дає можливість управляти цілими народами, а точніше їхніми думками, почуттями і поведінкою, для досягнення певних політичних, економічних, військових та інших цілей на міжнародній арені. Водночас, інформація є тим ресурсом, що розширює можливості людини, розкриває нові шляхи суспільного розвитку, створює умови для комфортного життя і економічного зростання. Сьогодні перевагу здобуває той, хто вміє працювати з інформацією, оцінювати різні відомості з точки зору їхньої достовірності, об'єктивності, повноти, актуальності, важливості, а також створювати свою інформацію.

Метою викладання навчальної дисципліни «Інформаційна парадигма міжнародних відносин» є ознайомлення аспірантів із ключовими чинниками впливу інформаційної парадигми на міжнародні відносини.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів вищої освіти з об'єктом, предметом та специфікою вивчення навчальної дисципліни «Інформаційна парадигма міжнародних відносин»;
- розкрити зміст основних категорій та понять навчальної дисципліни;
- проаналізувати зміст інформаційної матриці держави у зовнішній політиці;
- проаналізувати роль міжнародна інформації як складової глобальної комунікації
- висвітлити основні положення інформаційних війни;
- обґрунтування шляхів входження України до світового інформаційного простору і забезпечення інформаційної безпеки держави.

Предметом навчальної дисципліни вплив інформаційного чинника на світову політику.

Об'єктом навчальної дисципліни є система міжнародних відносин.

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна, визначено в табл. 1.

Таблиця 1

Результати навчання та компетентності, які формує навчальна дисципліна

Результати навчання	Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач вищої освіти
Мати передові концептуальні та методологічні знання, дослідницькі навички, достатні для проведення наукових і прикладних досліджень на межі предметних галузей з урахуванням сучасних тенденцій та трендів останніх досягнень світової науки	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу
	Здатність переосмислювати наявне і створювати нове цілісне знання в професійній сфері та розв'язувати складні соціальні, наукові, культурні, етичні та інші проблеми
	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародних відносин, визначати наукові
Аналізувати та застосовувати концептуальні моделі, науковий доробок вітчизняних та зарубіжних вчених, фундаментальні постулати та теорії, парадигми міжнародно-політичної науки, новітні підходи до функціонування і розвитку світової політики та міжнародних відносин.	Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел
	Здатність використовувати знання про сучасні парадигми, теоретичні напрями, концепції та методи досліджень в галузі міжнародних відносин, політичних та соціальних наук.
	Здатність інтегрувати знання з різних галузей, застосовувати системний підхід і враховувати неполітичні аспекти при розв'язанні комплексних проблем міжнародних відносин та проведенні досліджень
Планувати і виконувати теоретичні та прикладні дослідження з міжнародних відносин з використанням сучасного наукового інструментарію	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
	Здатність використовувати знання про сучасні парадигми, теоретичні напрями, концепції та методи досліджень в галузі міжнародних відносин, політичних та соціальних наук.
	Здатність самостійно планувати, організовувати та здійснювати наукові дослідження актуальних проблем міжнародних відносин, визначати наукові

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Зміст навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Міжнародна інформація

Тема 1. Міжнародна інформація як складова глобальної комунікації

1.1. *Предмет, поняття та структура міжнародної інформації.* Поняття «інформаційний вибух». Основні етапи та наслідки «інформаційного вибуху». Причини та наслідки інформаційного вибуху. Інформаційні бар'єри. Інформаційна грамотність як відповідь на виклики «інформаційного вибуху». Загрози та переваги безперервного зростання інформації в світі.

1.2. *Міжнародні відносини в галузі інформації.* Інформаційний продукт та інформаційні послуги в контексті міжнародних відносин. Міжнародна інформація: поняття, зміст і функції. Міжнародні відносини в галузі інформації. Інформаційні ресурси: поняття та класифікація. Інформаційні потреби: сутність та види. Інформаційна продукція та інформаційні послуги в контексті міжнародних відносин

Тема 2. Міжнародна інформаційна діяльність

2.1. *Міжнародна інформаційна діяльність.* Доступ до інформації в розвинених країнах Європи, США і Канади. Світовий інформаційний ринок. Міжнародна інформаційна діяльність: поняття, види та її основні напрями. Мета та функції міжнародної інформаційної діяльності. Інформаційна діяльність світових та регіональних міжнародних організацій.

2.2. *Роль міжнародної інформації в системі ООН.* Діяльність Комітету ООН з інформації. Основні функції Департаменту суспільної інформації ООН. Діяльність інформаційних центрів ООН. Інформаційна діяльність ООН на сучасному етапі. Регулювання міжнародних інформаційних потоків з метою усунення диспропорцій в інформаційному обміні. Роль ЮНЕСКО у вирішенні світових інформаційних проблем. Підтримка мовної та культурної багатоманітності в інформаційному суспільстві

Тема 3. Мас-медіа у сучасному світі: політичні реалії та перспективи розвитку

3.1. *Поняття, види та функції засобів масової інформації.* Феномен комунікаційного процесу. Поняття масової інформації. Структура і функції ЗМІ. Поняття публічної сфери та її формування в умовах України. Ринковий характер мас-медіа. Суспільні функції ЗМІ. Роль міжнародного права в діяльності сучасних мас-медіа. Громадські медіа як альтернатива. Інтернет-журналістика та Інтернет-активізм.

3.2. *Феномен Паблік Рілейшнз (PR) у сучасному суспільстві.* Поняття «Паблік Рілейшнз». Дві складові PR. Паблік Рілейшнз як функція управління та

його зв'язок з маркетингом і брендингом. Базові цілі у сфері PR-діяльності. Відмінності PR від пропаганди. «М'яка» сила країн. Формування масмедіа репутації країни на міжнародній арені. Перспективи формування публічної сфери в Україні. Поняття «громадські медіа» та його приклади. Методи вивчення комунікаційних кампаній.

Тема 4. Правові та інституційні основи міжнародних інформаційних відносин

4.1. *Ідеологія правового регулювання міжнародного інформаційного поля.* Система і структура міжнародного інформаційного права. Загальні принципи і спеціальні положення. Міжнародні угоди про транскордонний обмін інформацією, інформаційними продуктами та послугами. Законодавство України у сфері інформаційних відносин

4.2. *Джерела правової інформації.* Міжнародні організації у сфері інформаційних відносин та телекомунікації. Міжнародні організації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій. Національна система регулювання міжнародних інформаційних відносин. Національне інформаційне законодавство. Захист основних прав і свобод людини у галузі комунікації.

Змістовий модуль 2. Інформаційна основа сучасних міжнародних відносин

Тема 5. Інформаційно-аналітичні центри в сучасних міжнародних відносинах

5.1. *ІАЦ- проблема визначення.* Центри публічної політики: зміст діяльності та результати.

5.2. *Інформаційно-аналітичні структури.* Поняття «інформаційно-аналітична служба» (ІАС). Основні завдання ІАС України. Рада національної безпеки та оборони України (РНБОУ). Національний інститут стратегічних досліджень (НІСД). Національний інститут проблем міжнародної безпеки (НІПМБ). Поняття «недержавний аналітичний центр». Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД). Міжнародний центр перспективних досліджень (МЦПД). Центр політико-правових реформ. Фонд «Демократичні ініціативи».

Тема 6. Інформаційні війни

6.1. *Теоретичні та прикладні аспекти спеціальних інформаційних операцій.* Теоретичні концепції інформаційних воєн. Основні поняття інформаційної війни. Інформаційні війни в контексті міжнародних відносин та міжнародної безпеки. Інформаційні війни у внутрішньополітичному протистоянні.

6.2. *Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу.* Інформаційно-психологічне протиборство у Стародавньому світі та в

епоху Середньовіччя. Розвиток інформаційно-психологічного протиборства у воєнних конфліктах XIX ст.

Тема 7. Спеціальні інформаційні операції.

7.1. *Розвиток великих даних (big data), штучного інтелекту (ШІ) та машинного навчання (ML) як інформаційно-аналітичний інструментарій.*

7.2. *Алгоритм СІО.* Інформаційний етап передбачає створення інформаційного приводу - конкретної або вигаданої події, яка використовується в СІО. «Розкручування» інформаційного приводу забезпечує поступове зростання напруження (кількості повідомлень і їх сенсаційності, тенденційності, емоційності та, як правило, недостовірності). Загострення напруження є основною частиною СІО, що полягає у використанні інформаційного приводу для досягнення цілей операції. Вихід із операції або етап закріплення - забезпечення плавного завершення СІО після досягнення поставленої мети. Якщо мету не досягнуто, як правило, готується нова СІО.

Тема 8. Інформаційна безпека

8.1. *Поняття інформаційної безпеки.* Основні завдання інформаційної безпеки. Важливість і складність проблеми інформаційної безпеки. Об'єктноорієнтований підхід до інформаційної безпеки. Основні положення системи захисту інформації. Умови безпеки інформації

8.2. *Державна політика та система технічного захисту інформації в Україні.* Нормативно-правова база України у сфері технічного захисту інформації.

Перелік практичних (семінарських) та за навчальною дисципліною наведено в табл. 2

Таблиця 2

Перелік практичних (семінарських) завдань

Назва теми та завдання	Зміст
Тема 1. Завдання 1	Порівняльний аналіз поняття «міжнародна інформація» та безпека інформації
Тема 2. Завдання 2	Аналітична довідка: Роль міжнародної інформації в системі ООН
Тема 3. Завдання 3	Аналітична довідка: Паблік Рілейшнз як функція управління та його зв'язок з маркетингом і брендінгом.
Тема 4. Завдання 4	Міжнародні організації у сфері інформаційно-комунікаційних технологій Обговорення результатів гри в формі дебатів
Тема 5. Завдання 5	Поняття «інформаційно-аналітична служба» (ІАС). Основні завдання ІАС України
Тема 6. Завдання 6	Аналітична довідка: Історичні аспекти теорії і практики інформаційно-психологічного впливу.
Тема 7. Завдання 7.	Робота в малих групах: Алгоритм спеціальних інформаційних операцій

Тема 8. Завдання 8.	Аналітична довідка: Нормативно-правова база України у сфері технічного захисту інформації
---------------------	---

Перелік самостійної роботи за навчальною дисципліною наведено в табл. 3

Таблиця 3

Перелік самостійної роботи

Назва теми	Зміст
Теми 1 – 8	Вивчення лекційного / теоретичного матеріалу. Пошук, підбір та огляд літературних джерел за заданою тематикою
Теми 1 – 8	Підготовка до семінарських занять (участь у дискусії, полеміці, дебатах)
Теми 1 – 8	Підготовка аналітичних повідомлень (презентацій)
Теми 1 – 8	Підготовка до колоквиуму

Кількість годин лекційних, практичних (семінарських) та годин самостійної роботи наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

У процесі викладання навчальної дисципліни для набуття визначених результатів навчання, активізації освітнього процесу передбачено застосування таких методів навчання, як:

Лекція проблемного характеру (Тема 1, 3, 5, 6)

Лекція-провокація (Тема 7).

Наочні (демонстрація презентацій (Тема 1-8).

Практичні (практична робота (Тема 1 – 8), дебати (Теми 4,7)),

ФОРМИ ТА МЕТОДИ ОЦІНЮВАННЯ

Університет використовує 100 бальну накопичувальну систему оцінювання результатів навчання здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль здійснюється під час проведення лекційних, практичних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача вищої освіти до виконання конкретної роботи і оцінюється сумою набраних балів: максимальна сума – 100 балів; мінімальна сума – 60 балів.

Підсумковий контроль включає семестровий контроль та атестацію здобувачів вищої освіти.

Семестровий контроль проводиться у формі диференційованого заліку. Підсумкова оцінка за навчальною дисципліною визначається сумуванням всіх балів, отриманих під час поточного контролю. Під час викладання навчальної дисципліни використовуються наступні контрольні заходи:

Поточний контроль: експрес-опитування (12 балів); поточна контрольна робота (12 балів); презентація (24 балів); аналітична довідка (28 балів); творче завдання (12 балів); колоквіум (12 балів).

Семестровий контроль: Залік.

Більш детальну інформацію щодо системи оцінювання наведено в робочому плані (технологічній карті) з навчальної дисципліни.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна

1. Міжнародні відносини та світова політика [Електронний ресурс] : навч. посіб. / О. М. Кузь, Д. С. Коротков, Д. Ю. Михайличенко, О. В. Бровко ; Харківський національний економічний університет ім. С. Кузнеця. – Харків : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2020. – 200 с. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/25295>

Додаткова

2. Бондар І. Міжнародна інформація. навч. метод. посібник / І. Бондар - Київ : Новий світ-2000, 2023- 216 с.

3. Коротков Д. С. Сучасна інформаційні війна як інструментарій боротьби міжнародних акторів / Д.С. Коротков // Всеукраїнські політологічні читання імені професора Богдана Яроша : збірник наукових та навчально-методичних праць / за заг. ред. В. І. Бортнікова, Я. Б. Яроша. - Луцьк : Вежа-Друк, 2024. – Вип. 13. С. 54-58. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32651>

4. Непочатов Д. О. Використання кібердипломатії як інструменту формування міжнародної інформаційної безпеки на прикладі протистояння США та Китаю / Д. О. Непочатов // Український соціум: соціально-гуманітарний аналіз сучасності та прогноз майбутнього : матеріали XXVI Всеукраїнської науково-практичної конференції, 29 серпня 2024 р. – Харків : Право, 2024. – С. 80-83. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/33615>

5. Міжнародна інформація: навч. посіб. / М. П. Требін, І. О. Поліщук, Н. П. Осипова та ін.; за ред. М. П. Требіна . – Х: Право, 2014. – 336 с.

6. Парахонський Б. О., Яворська Г. М. Онтологія війни і миру: безпека, стратегія, смисл. – Київ : НІСД, 2019. – 560 с.

7. Требін М. П. Інформаційний континуум як поле бою / М. П. Требін // Сучасна війна: гуманітарний аспект : матеріали VIII Міжнародна наукова конференція Харківського національного університету Повітряних Сил імені Івана Кожедуба, 24-25 травня 2024 р. - Харків: ХНУПС ім. І. Кожедуба, 2024. - С. 30-36. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/33314>

8. Требін М. Інформаційна складова сучасної війни / М. Требін // Соціальні комунікації: виклики сьогодення (до Дня журналіста) [Електронний ресурс] : матеріали II Міжнародного наукового симпозиуму, 6 червня 2024 р. / відп. ред. Д. С. Файвішенко. - Київ : Держ. торг.-екон. ун-т, 2024. - С. 99-103. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/34607>

9. Crato N. Data-Driven Policy Impact Evaluation / Crato N., Paruolo P. – Switzerland: Springer, 2019. – 346 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-319-78461-8>

10. Lebid A. Propaganda as a Tool of “Non-Lethal Warfare” (on the Example of British and German Propaganda during the Period of World War I) // Propaganda in the World and Local Conflicts. – 2018. №5 (2). – P. 55-64

11. Krymskaya A. S. Information Resources of Professional Associations in the Field of World Politics and International Relations / A. Krymskaya // Scientific and Technical Information Processing – 2024. – Vol.51, PP. 131–138/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://link.springer.com/article/10.3103/S0147688224700059>

12. Methodological Approaches to Societies in Transformation / Edit:Y. Berriane, A. Derks, A. Kreil, D. Lüddeckens. – Switzerland: Springer, 2021. – 282 p. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://link.springer.com/book/10.1007/978-3-030-65067-4>

13. Plazova T. Information Warfare as an Instrument of Geopolitical Influence on Ukraine: Main Aspects and The State's Response. / T. Plazova, O. Kuz, N. Konnova N., D. Korotkov, O. Galushchenko O // *International Journal of Religion*. 2024. Volume: 5.- Number 2. pp. 121-130. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/32652>

14. Vysotskyi O. Ukrainian Economic Diplomacy during the Full-Scale Russian Aggression / O. Vysotskyi, I. Polishchuk, D. Korotkov and other //

Evropský politický a právní diskurz – 2025. – Volume 12. Issue 1. – P. 5-12. -
[Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://www.repository.hneu.edu.ua/handle/123456789/35642>

Інформаційні ресурси

15. Атлантична рада США (*Atlantic Council*). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.atlanticcouncil.org>
16. Брукінгський інститут [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.brookings.edu>
17. Королівський інститут міжнародних відносин (*The Royal Institute of International Affairs*). [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.chathamhouse.org>
18. Офіційний сайт Міністерства інформаційної політики України. – Режим доступу : <https://mip.gov.ua/> .
19. European Infopolitik: Developing EU PD Strategy by Philipe Fiske de Gouvea [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2542/EU_Public_Diplomacy_Pamphlet_-_FPC_\(2\).pdf](http://ics.leeds.ac.uk/papers/pmt/exhibits/2542/EU_Public_Diplomacy_Pamphlet_-_FPC_(2).pdf)